-linji-gwida dwar l-eċċezzjoni tal-leġittimu kontradittur

-indaġini limitata li trid tagħmel il-Qorti

-si vera sint exposita

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMĦALLEF

ONOR. GRAZIO MERCIECA LL.D.

Rikors Nru. 989/2018GM

GRACE BORG

(k.i. 760251M)

vs

EDWARD BASILE

(k.i.167284M)

FRANCIS BASILE

(k.i. 167384M)

DAVID BASILE

(k.i. 117978M)

CHERUBINO LIMITED

(C 3677)

KALATAKA LIMITED

(C 58107)

BOUBGUIRA AZZEDINE

(CAN-BA505531)

GRISAR FRANK

(591-5838189-55)

PANTZAR JAN ERIK

(81481120)

PANTZAR THOMAS STIG

(PSWE82001325)

Seduta tat-8 t'Ottubru 2019.

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Ġuramentat tal-attriċi ppreżentat fis-9 ta' Ottubru 2018 fejn talbet lil din il-Qorti sabiex tiddikjara lill-konvenuti jew min minnhom, responsabbli sabiex

iħallsuha l-prezz *ossia* kumpens għas-servizzi li hija pprovditilhom sabiex seta' jsir u jiġi konkluż in-negozju bejn il-konvenuti li jikkonsisti fit-trasferiment tal-operat tan-negozju bl-isem *Amorino* li jinkludi l-operat tal-ħanut li jinsab ġewwa Triq ir-Repubblika, Valletta; ukoll sabiex tillikwida l-ammont li l-konvenuti jew min minnhom, għandhom iħallsuha liema ammont għandu jikkonsisti min-nofs is-somma li tirriżulta kkalkolata bir-rata ta' 3% fuq il-prezz finali mħallas bejn il-konvenuti għan-negozju in kwistjoni u tordna lil konvenuti jħallsu tali ammont hekk likwidat *oltre* l-imgħax skond il-ligi;

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-konvenuti Edward Basile, Francis Basile, David Basile u Cherubino Limited tas-6 ta' Novembru 2018 fejn laqgħu għat-talbiet attriċi billi eċċepixxew illi:

1. m'humiex il-leġittimi kontradittturi għat-talbiet kontenuti fir-rikors ġuramentat tal-attriċi, u, għaldaqstant, għandhom jiġu lliberati mill-osservanza tal-ġudizzju prevja ċ-ċaħda tat-talbiet tal-attriċi dedotti fil-konfront tagħhom, bl-ispejjeż a karigu tal-istess attriċi;

2. mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-attriċi għandha, *in limine litis*, tindika u tiċċara n-natura u l-kawżali formanti l-bażi tat-talbiet dedotti minnha fir-Rikors Ġuramentat tagħha, *ossia* għandha tikkjarifika u tindika b'mod ċar jekk hijiex qed tippretendi xi forma ta' 'kumpens għas-servizzi' allegatament reżi minnha, kif indikat fl-ewwel (1) talba tagħha, jew jekk hijiex qiegħdha titlob il-likwidazzjoni ta' kumpens allegatament spettanti lilha bħala senserija in vista tal-allegat involviment 'fundamentali' tagħha fil-konklużjoni tan-negozju in kwistjoni, kif indikat fis-sitt (6) paragrafu tar-Rikors Ġuramentat tagħha. Tali kjarifika hija neċessarja u essenzjali sabiex l-esponenti, sa mill-bidu tal-

proċedimenti ġudizzjarji odjerni, jitqiegħdu f'qagħda li jiddefendu ruħhom mill-allegazzjonijiet vantati fil-konfront tagħhom, u dan mingħajr ebda preġudizzju għad-drittijiet ta' difiża tagħhom –*electa una via non datur recursus ad alteram*.

3. mingħajr preġudizzju għas-suespost, u filwaqt li jżommu ferm il-konvinzjonijiet tagħhom, kif riportati fl-ewwel (1) u fit-tieni (2) eċċezzjoni suesposta, l-esponenti jirrilevaw li, fi kwalunkwe każ, it-talbiet tal-attriċi huma manifestament infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontriha stante li, fil-verità, hi ma kellha assolutament l-ebda involvement determinanti jew sinifikanti fin-negozjati in kwistjoni li, b'xi mod, seta' wassal għall-konklużjoni tan-negozju in kwistjoni, u dan kif se jirriżulta waqt is-smiegħ tal-kawża odjerna;

4. b'żieda ma dak riportat fit-tielet (3) eċċezzjoni surreferita, l-esponenti jirrilevaw li m'hu veru assolutament xejn li ntlaħaq xi forma ta' ftehim relattiv għal xi forma ta' ħlas ta' 'kumpens' ekwivalenti għal tlieta fil-mija (3%) fuq il-prezz tan-negozju in kwistjoni, u dan kif se jirriżulta waqt is-smiegħ tal-kawża odjerna. Għaldaqstant, jispetta lill-attriċi li tipprova kwalunkwe allegazzjoni relattiva għal xi forma ta' ftehim milħuq bejn il-partijiet, jew min minnhom, f'dan ir-rigward, u dan sal-grad rikjest mil-liġi proċedurali tagħna;

5. mingħajr preġudizzju għas-suespost, jiġi rrilevat li, fin-nuqqas ta' provi konkludenti għar-rigward tal-eżistenza ta' ftehim relattiv għal kumpens ammontanti għal persentaġġ tal-valur tan-negozju in kwistjoni – liema ftehim, mingħajr ebda dubju, qatt ma eżista– jispetta lill-attriċi li tressaq provi, sal-grad rikjest mil-liġi proċedurali tagħna, relattivi għall-komputazzjoni ta' xi forma ta' kumpens relattiv għas-servizzi allegatament prestati minnha;

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-konvenuti l-oħrajn Boubguira Azzedine, Grisar Frank, Pantzar Jan Erik u Kalataka Limited tat-8 ta' Novembru 2018 fejn laqgħu għat-talbiet attriċi billi eċċepew illi:

1. it-talbiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt billi l-attriċi ma kellha l-ebda involviment sinjifikanti jew determinanti fin-negozjati odjerni li seta' wassal għall-konklużjoni tal-istess negozju u għaldaqstant tali talbiet għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kontra tagħha;

2. ma kien hemm l-ebda ftheim għal xi forma ta' ħlas ta' 'kumpens' ekwivalenti għal 3% fuq il-prezz tan-negozju in kwistjoni. *Inoltre* l-oneru tal-prova jistrieħ fuq l-attriċi sabiex tipprova l-istess allegazzjoni sal-grad rikjest mil-liġi proċedurali tagħna;

3. mingħajr preġudizzju għas-suespost, fin-nuqqas li l-attriċi tipprova l-istess allegazzjonijiet ta' xi ftheim relattiv għal-kumpens ammontanti għal-persentaġġ tal-valur tan-negozju in kwistjoni jistrieħ fuq l-attriċi l-oneru tal-prova tal-komputazzjoni ta' xi forma ta' kumpens relattiv għall-allegati servizzi minnha prestati.

Rat id-degriet tagħha tas-7 ta' Diċembru, 2018 , li bih ordnat li, qabel kull ħaġ'oħra, jinġabru l-provi tal-ewwel eċċezzjoni preliminari tal-konvenuti Basile u Cherubino Limited dwar jekk humiex il-leġittimi kontradittturi;

Semgħet il-provi mressqa mill-partijiet inklużi d-dokumenti esibiti;

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-attriċi u l-konvenuti Edward Basile, Francis Basile, David Basile u Cherubino Limited;

Rat il-provvediment tagħha tal-11 ta' Ġunju 2019, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza fuq l-ewwel eċċezzjoni għallum;

Ikkunsidrat:

Illi l-attriċi waslet għal dawn il-proċeduri legali peress illi qed tippretendi li jiġi likwidat l-ammont ta' tlieta fil-mija (3%) fuq il-prezz finali bħala kumpens ta' servizzi li pprovdiet, biex jiġi konkluż n-negozju ta' trasferiment tal-operat tal-ħanut 'Amorino' li jinsab ġewwa Triq ir-Repubblika, Valletta, inkluż l-*ongoing concern*, il-*goodwill*, il-*franchise* u possibilment ukoll it-trasferiment ta' ishma fil-kumpanija Kalataka Limited fost oħrajn; negozju li ssostni li sar mill-kumpanija konvenuta Kalataka Limited flimkien mal-konvenuti Boubguira Azzedine, Grisar Frank, Pantzar Jan Erik u Pantzar Thomas Stig lill-konvenuti l-oħra u ċjoe` Cherubino Limited, Edward, Francis u David Basile;

Ikkunsidrat:

Illi din is-sentenza hija limitata għall-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuti Edward Basile, Francis Basile, David Basile u Cherubino Limited li mhumiex il-leġittimi kontradditturi għat-talbiet tal-attriċi. Fir-risposta ġuramentata tagħhom, il-konvenuti l-oħrajn ma qanqlux din l-eċċezzjoni u b'hekk impliċitament qegħdin jaċċettaw li kien hemm relazzjoni ġuridika bejnhom u bejn l-attriċi;

Illi din it-tip ta' eċċezzjoni tista' tinftihem b'modi differenti. Tista' tirreferi għall-kwalita` ġuridika tal-konvenut, fis-sens li dan ikun qiegħed jilqa' għat-talba attriċi billi jsostni li huwa estranju għan-negozju ġuridiku pretiż li jkun sar mill-attur billi, per eżempju, huwa ma jkunx ikkuntratta f'ismu personali imma f'isem soċjeta` kummerċjali. F'kawżi kontra l-amministrazzjoni statali, tipikament kap ta' dipartiment li jiġi mħarrek isostni li ma kellux jiġi mħarrek hu imma l-kap ta' xi

dipartiment ieħor inkella l-Avukat Generali. F'dan is-sens l-eċċezzjoni titratta l-kwalita` tas-suġġett ossia tal-parti – ċjoe` tal-konvenut;

Illi mbagħad f'sens ieħor, din l-eċċezzjoni ta' nuqqas ta' leġittimazzjoni tolqot il-pożizzjoni tal-konvenut vis-à-vis l-oġġett tan-negozju sostantiv dedott fil-ġudizzju mill-attur;

Illi l-verifika jekk il-konvenut għandux x'jaqsam man-negozju dedott kontrih fil-ġudizzju mill-attur trid issir biss fl-astratt u b'mod ipotetiku. Il-Qorti, hija u tiddelibera dwar l-eċċezzjoni, trid isserraħ biss fuq dak li l-attur jallega fid-domanda, u mhux fuq jekk fil-fatt humiex fondati; fi kliem ieħor jekk humiex veri jew le. Dan l-eżami jsir iktar tard. F'dan l-istadju, id-domanda tal-attur tiġi ammessa fil-konfront tal-konvenut għall-mument biss u proviżorjament - *si vera sint exposita*. Fi kliem ieħor il-Qorti trid tagħmel din il-mistoqsija: fil-każ li l-premessi tat-talba jew talbiet tal-attur jirriżultaw minnhom, il-konvenut għandu jwieġeb għalihom jew le?;

Illi minn riċerka li rnexxielha tagħmel din il-Qorti, anke jekk fiż-żmien tassew limitat li kellha għad-disposizzjoni tagħha minħabba l-volum kbir ta' kawżi li għandha pendenti għas-sentenza quddiemha, is-sentenza li għamlet l-aħjar espożizzjoni tal-figura tal-leġittimu kontradittur hija dik mogħtija fil-5 t'Ottubru 2001 mill-Qorti tal-Appell (Superjuri) fl-ismijiet **Frankie Refalo v Jason Azzopardi** ippreseduta mill-Onor. Prim Imħallef Joseph Said Pullicino – sentenza spiss iċċitata fil-ġurisprudenza sussegwenti:

> "Din il-Qorti allura tikkonsidra illi biex tistabilixxi jekk parti in kawża kienetx jew le leġittimu kontradittur tal-parti l-ohra, kellha bilfors tivverifika **prima facie jekk il-persuna ċitata fil-gudizzju kienetx materjalment parti** fin-negozju li, skond l-attur, ħoloq ir-relazzjoni ġuridika li minnha twieldet l-

azzjoni fit-termini proposti.

"Jekk dan in-ness jiġi stabbilit, il-persuna ċitata setgħet titqies li kienet persuna idoneja biex tirrispondi għat-talbiet attrici, inkwantu dawn ikunu jaddebitawlha obbligazzjoni li kienet mitluba tissodisfa dan inkwantu il-premessi għaliha, jekk provati, setgħu iwasslu għall-kundanna mitluba f'każ li jinstab li l-istess konvenut ma jkollux eċċezzjonijiet validi fil-ligi x'jopponi għaliha. Dan naturalment ma jfissirx li jekk il-Qorti tiddeciedi – kif iddecidiet korrettement f'dan il-każ - illi l-konvenut kien ġie sewwa ċitat inkwantu jkun stabbilit li l-interess ġuridiku tiegħu fil-mertu kif propost mill-attur illi hu kellu neċessarjament ikun finalment tenut bħala l-persuna responsabbli biex tirrispondi għat-talbiet attrici kif proposti. Kif lanqas ifisser li l-istess konvenut ma jkollux eċċezzjonijiet validi fil-mertu, fosthom dik li t-talbiet attrici kellhom fil-fatt ikunu diretti lejn ħaddieħor jew lejn ħaddieħor ukoll inkwantu dan ikun involut fl-istess negozju u li allura seta' jiġi wkoll ċitat bħala leġittimu kontradittur fil-kawża.

"Id-dikjarazzjoni tal-Qorti li parti in kawża tkun leġittimu kontradittur lanqas ma kienet tfisser li l-Qorti ma setgħetx, fil-konsiderazzjoni ta' l- eċċezzjonijiet opposti għat-talbiet, tasal għall-konkluzjoni li l-konvenut – dikjarat *prima facie* leġittimu kontradittur - kien wara t-trattazzjoni tal-kawża jirriżulta għal kollox estraneju għar-responsabilitajiet lilu addebitati mill-attur fl-azzjoni minnu tentata.

"Konsidrata f'dawn it-termini, is-sentenza preliminari, li ċaħdet l-eċċezzjoni tal-konvenut li hu ma kienx il-leġittimu kontradittur ta' l-attur, tirriżulta waħda ġusta, inkwantu l-fatti kif jirriżultaw fl-eżami limitat li l-ewwel Qorti neċessarjament kellha tagħmel, kienu pjenament jiġġustifikaw l-konkluzzjoni li l-konvenut appellant kellu għalxiex jirrispondi għat-talbiet attriċi billi dawn kienu adegwatament jistabilixxu li hu kien intrometta ruħu fin-negozju li minnu oriġinat l-azzjoni. Il-kontestazzjoni dwar l-import ta' dak in-negozju u sa fejn dan kien jitfa' xi responsabilita` fuq il-konvenut appellant, hu propju l-mertu tal-kawża li għad irid jigi epurat u deċiz. F'dan ir-rigward il-jeddijiet ta' kull parti in kawża kienu u għadhom impreġudikati kif għadhom impreġudikati l-eċċezzjonijiet l-oħra kollha avanzati mill-istess konvenut appellant li dwarhom l-ewwel Qorti għad trid tiddelibera";

Illi minn din is-sentenza, kif ukoll mill-kunsiderazzjonijiet li għadha kif għamlet din il-Qorti, jistgħu jinstiltu dawn il-linji-gwida dwar kif għandha tiġi ttrattata l-

eċċezzjoni li konvenut ma jkunx leġittimu kontradittur:

(1) l-unika indaġni li trid tagħmel il-Qorti hi jekk, fl-ipotesi li l-premessi tar-rikors ġuramentat tal-attur huma fondati, dawn jistgħux jolqtu lill-konvenut. Hekk per eżempju, azzjoni rivendikatorja istitwita kontra inkwilin ma tista' qatt tirnexxi anke jekk l-attur iġib l-aqwa prova li hu s-sid u għalhekk bla dubbju l-inkwilin imħarrek bħala konvenut ma jista' qatt ikun leġittimu kontradittur.

(2) kull ma jrid jiġi stabbilit hu jekk il-konvenut kienx materjalment – u għalhekk mhux legalment ukoll – parti fin-negozju traċċjat fil-premessi.

(3) id-dikjarazzjoni tal-Qorti li parti in kawża tkun leġittimu kontradittur lanqas ma kienet tfisser li l-Qorti ma setgħetx, fil-konsiderazzjoni ta' l-eċċezzjonijiet opposti għat-talbiet, tasal għall-konkluzzjoni li l-konvenut – dikjarat *prima facie* leġittimu kontradittur - kien wara t-trattazzjoni tal-kawża jirriżulta għal kollox estraneju għar-responsabilitajiet lilu addebitati mill-attur fl-azzjoni minnu tentata.

(4) il-kontestazzjoni dwar l-import ta' dak in-negozju u sa fejn dan kien jitfa' xi responsabilita' fuq il-konvenut appellant, jibqa' impreġudikat, għax jifforma parti mill-mertu tal-kawża

(5) illi jekk il-Qorti tiddeċiedi li l-konvenut kien ġie sewwa ċċitat ma jfissirx lanqas ma jkollux eċċezzjonijiet validi fil-mertu, fosthom dik li t-talbiet attrici kellhom fil-fatt ikunu diretti lejn ħaddieħor jew lejn ħaddieħor ukoll inkwantu dan ikun involut fl-istess negozju u li allura seta' jigi wkoll ċitat bħala leġittimu kontradittur fil-kawża;

Illi applikati l-kriterji suesposti għal dan il-każ, jirriżulta li l-konvenuti ċċitati kienu

kollha mod jew ieħor materjalment involuti fin-negozjati dwar it-trasferiment tal-ħanut *Amorino*; jew permezz ta' attendenza għal-laqgħa msemmija mill-attriċi, inkella permezz ta' korrispondenza elettronika. Jekk inhu veru dak li qiegħdha tallega l-attriċi, huma jew uħud minnhom **jistgħu ikunu** responsabbli għall-ħlas tas-servizzi li pprovditilhom. Dan huwa biżżejjed biex jagħmilhom *prima facie* leġittimi kontradittturi. Dan indipendentement minn jekk fil-fatt humiex kollha legalment parteċipi fin-negozju, inkella responsabbli; kemm jekk uħud jew xi ħadd minnhom, jew saħansitra ħadd minnhom;

Decide:

Għal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi, fis-sens fuq espost, tiċħad l-eċċezzjoni tal-konvenuti Edward Basile, Francis Basile, David Basile u Cherubino Limited li mhumiex il-leġittimi kontradittturi għat-talbiet tal-attriċi.

Spejjeż riżervati għas-sentenza finali fil-mertu.

ONOR. IMĦALLEF

GRAZIO MERCIECA